

PORADCA

POLICAJTA

JUDr. Michal Šándor

www.PoradcaPolicajta.sk

Publikované: 28.02.2019

Policajti pri výkone svojej právomoci nezriedka prichádzajú do styku s jedincami, ktorí sú agresívni, hrubí, neúctiví až vulgárni. Často je takéto správanie vôbec dôvodom, prečo niekto zavolá políciu na pomoc, aby zakročila voči osobe, ktorá narúša verejný poriadok alebo pokojné občianske spolunažívanie. No čo robiť v prípade, ak sa po príchode polície vulgárnosť osoby nasmeruje na policajtov? Majú policajti možnosť sa brániť?

V prvom rade je potrebné si uvedomiť, že slovenská verejnosť bola v minulosti opakovane doslova zavádzaná, keď rôzne osoby verejne hovorili v súvislosti s urážkami verejných činiteľov o tom, že „policajt je povinný strpieť“, či „každý má právo na názor“. A priori môžeme všetky takéto a podobné vyjadrenia s absolútnou istotou dementovať. Neexistuje žiadna právna norma, žiaden všeobecne záväzný predpis ani podzákonná norma, ktorá by ukladala policajtom zniesť urážky, znevažovanie, či zosmiešňovanie. Nejestvuje ani žiadne záväzné súdne rozhodnutie, ktoré by urážanie policajtov stavalo do roviny konania súladného so zákonom. Policajti totiž nie sú žiadnou osobitnou kastou osôb, ktorej by boli uprené základné ľudské práva a slobody. Ústava Slovenskej republiky, Občiansky zákonník, ani iné zákony nehovoria o právach osôb a policajtov zvlášť s tým, že policajti majú menšie práva ochrany osobnosti. Zaiste, policajti sú verejnými činiteľmi, môžu byť obmedzené ich práva pri výkone právomoci spojené s verejnou kontrolou (zaznamenávanie výkonu právomoci policajtov na verejnosti, keďže majú postavenie tzv. public figures), avšak osobnostné práva spojené s ochranou dôstojnosti im uprieť nemožno.

Len naznačíme, že § 11 Občianskeho zákonníka stanovuje, že fyzická osoba (tzn. každá fyzická osoba, pozn. autorov) má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Výkon právomoci verejného činiteľa na verejnosti logicky nie je prejavom osobnej povahy, takisto je, hoci nezmyselne, súčasťou uniformy menovka policajta, ktorá každému, koho policajt v rovnošate čo i len stretne, prezrádza jeho meno. Avšak tak ako každý, aj policajt má právo na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti. Zjednodušene povedané, sloboda a právo jednotlivca končí tam, kde začína sloboda a právo iného. Urážky policajtov, a to ani všeobecne mienené, ako napríklad „hajzli vyberačskí“, nemožno konvalidovať tým, že ide o právo na názor.

Slovenský právny poriadok chráni česť a dôstojnosť osôb, a naznačené konanie považuje za nežiaduce a sankcionovateľné. Osoba, ktorá uráža iného, sa v zásade dopúšťa priestupku proti občianskemu spolunažívaniu podľa § 49 ods. 1 písm. a) Zákona o priestupkoch, podľa ktorého sa priestupku dopustí ten, kto inému ublíži na cti tým, že ho urazí alebo vydá na posmech. Z tohto ustanovenia neexistujú výnimky, preto platí aj na policajtov. Zákon, podľa nášho názoru iracionálne, poskytuje v § 47 ods. 1 písm. l), ods. 2 ZoPr zvýšenú ochranu policajtom, tzn. príslušníkom Policajného zboru, len v súvislosti s účasťou na verejných zhromaždeniach alebo kultúrnych podujatiach, pri ktorých v prípade ich hrubého znevažovania, urážania alebo ohrozovania možno páchatelovi priestupku uložiť pokutu až do 500 eur, na rozdiel od pokuty do 33 eur pri priestupku proti občianskemu spolunažívaniu. Ak ale osoba vulgárne uráža policajtov na verejnosti, môže týmto konaním vzbudiť verejné pohoršenie, za čo podľa § 47 ods. 1 písm. c), ods. 2 ZoPr možno uložiť pokutu až do 100 eur.

Závažnejšie formy konania páchatel'a, ktorý hrubo vulgárne a verejne uráža policajtov (ale aj iné osoby) možno v určitých prípadoch kvalifikovať až ako trestný čin výtržníctvo podľa § 364 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. d) Trestného zákona. Samozrejme, pôjde len o najkrajnejšie prípady, kedy by išlo o hlasné hulákanie hrubých vulgarizmov a urážok pred veľkým počtom ľudí, prípadne pred menšou skupinou, ktorú by však tieto prejavy mohli veľmi negatívne ovplyvniť (napr. deti, tu by išlo o kvalifikačný znak podľa ods. 2 písm. c) predmetného ustanovenia).

Vo všeobecnosti zastávame názor, že táto ochrana policajtov je nedostatočná a neúčinná. Potrestanie páchatel'a pokutou vo výške niekoľkých desiatok eur spravidla nenapĺňa žiaden z aspektov účelu trestu. Na druhej strane, policajti nemôžu jednoducho opomenúť to, ak ich niekto priamo uráža, hoci by nakoniec mohol skončiť s pokarhaním od okresného úradu.

Podľa § 8 ods. 1 ZoPZ pri vykonávaní služobnej činnosti je policajt povinný dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou.

Podľa § 9 ods. 1 ZoPZ policajt v službe je povinný v medziach tohto zákona vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania.

Policajt je bezprostredne po tom, čo ho osoba urazila, oprávnený vyzvať osobu, aby preukázala svoju totožnosť dokladom totožnosti, ak už policajtovi nie je totožnosť osoby známa. Súčasne je oprávnený, v zmysle § 17 ods. 1 ZoPZ, osobu vyzvať, aby sa ihneď dostavila na útvar PZ za účelom podania vysvetlenia k tomuto priestupku. Nie je rozhodujúce, aká sankcia osobe bude uložená, no policajt si splní povinnosť, ktorú mu zákon ukladá.

Značne jednoduchšia situácia je v prípade trestného konania, kedy je policajt chránený kvôli postaveniu orgánu činného v trestnom konaní. Podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku kto napriek predchádzajúcemu napomenutiu ruší konanie alebo kto sa voči súdu, prokurátorovi

alebo policajtovi správa urážlivo, alebo kto bez dostatočného ospravedlnenia neuposlúchne príkaz, alebo nevyhoví výzve alebo predvolaniu podľa tohto zákona, toho môže sudca a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt potrestať poriadkovou pokutou do 1650 eur; ak ide o právnickú osobu, až do 16 590 eur. Na možnosť uloženia poriadkovej pokuty musia byť dotknuté osoby vopred upozornené. Je žiaduce, aby poučenia o poriadkovej pokute boli súčasťou každej zápisnice z úkonov trestného konania, ktoré sú vykonávané s osobami v akomkoľvek procesnom postavení, aby tak bola splnená podmienka predchádzajúceho upozornenia na možnosť uloženia poriadkovej pokuty. Ak teda napríklad svedok pri svojom výsluchu v trestnom konaní znevažuje alebo uráža policajta, môže policajt priamo vyhlásiť uznesenie, poznačiť ho do zápisnice a uložiť svedkovi bezodkladne poriadkovú pokutu. Pre úplnosť uvedieme, že jednou zo špecifických situácií je aj prípad, kedy osoba uráža policajta priamo na útvare Policajného zboru. Vtedy je policajt oprávnený takúto osobu, podľa § 19 ods. 1 písm. d) ZoPZ, zaistiť. Zaistenie samotné však nie je sankciou, de facto urážanie nijako nerieši a osoba bude v konečnom dôsledku sankcionovaná, resp. potrestaná, len v súlade s vyššie uvedenými úvahami a postupmi.

Nad rámec rozsahu tohto článku považujeme za nutné dodať, že vyslovene nesúhlasíme so súčasnou nedostatočnou právnou úpravou, ktorá policajtov skôr necháva napospas, ako ich chráni. Právnomu stavu sa však budeme venovať v osobitnom článku. K urážkam policajtov sa však nemožno stavať pasívne. Môže sa zdať, že je pre policajta „jednoduchšie prepočítať, ako sa s niekým naťahovať“. V konečnom dôsledku takáto laxnosť policajtov spôsobí to, že páchatel' bude mať pocit vlastnej veľkoleposti a nedotknuteľnosti. Do budúca si takéto správanie k policajtom môže osvojiť a začínať tak akúkoľvek konverzáciu s policajtmí vulgarizmom v zmysle hesla: prešlo mi to raz, prejde mi to zas. A od verbálneho útoku je len krok k fyzickému napadnutiu. Je tak na iniciatívnom prístupe každého policajta, ale aj správneho orgánu, či umožní beztrestnosť osobe, ktorá policajtov uráža slovami často zodpovedajúcimi voľnej charakteristike jej vlastného duševného výkonu a hodnoty.